

okkum at hava útflutningsvinnu uppi á landi, sum kann kappast við stórar útlendskar fyrirkur, so vit fara altíð at noyðast at dúva upp á fiskivinnuna.

Sjálvt um tað ljóðar lógið beint nú at tosa um bankavirksemi, so er tað hugsandi, at tað hevði loyst seg hjá okkum at boðið út-lendskum stórbankum stóð í Føroyum. Pinkulandið Liktenstein og Luksemborg byggja í stóran mun búskap sín á bankavirksemi, men tað er einki at taka seg aftur í, at danir høvdu ikki latið sær lyndað, at vit royndu okkurt tilfíkt, og fyrsta ábendingin er kanska júst Fossbankin.

Landsstjórnin arbeiddi við ætlan um FAS-skipan, sum tað vónaði fór at geva landskassanum nakað av peningi, men danir steðgaðu hesi ætlan uttan nakað hóvasták. Í sáttmálanum frá februar 1993 stendur stutt og greitt, at orðaljóðið í føroysku FAS-skipaskránni skal nýta donsku DIS-skránni sum leist, einki fjas.

Føroysku bankarnir

Hví kunnu bankarnir ikki hjálpa húsaáðanarum í trong-støðu, tá ið einki tykist óført, tá ið tað snýr seg um at hjálpa innflutningvinnuni við stórum avskrivningum? Kemur innflutningsvinnan at bjarga okkum búskaparliga? Allar royndir at seta okkurt vinnuskapandi í verk verða steðgaðar, tí tær loysa seg ikki, siga teir hvørja ferð. Hvussu var tað við Kósavirkinum? Kann tað hugast, at allar tann peningurin, ið bankarnir hava til at taka, og sum vit Føroya fólk hava lánt teimum, einast verða nýttur til tess tryggja teimum eitt sløð av tí peningi, ið teir fyrilitar-leyst hava lánt tænastuvinnuni? Vil tað til dømis siga, at vinnurekandi, ið ikki hevur stóra skuld einki kann fáa, tí bankin hevur einki at missa har, meðan, harafturímóti tann, ið ikki hevur dugað sær hógv, verður hjálptur, tí hann skyldar bankunum nógvan pening. Fáa vit góð vinnurekandi á henda hátt?

Endurreisingin

Hvar er handa nógv um-rædda endurskipanin av føroysku skuldini? Høvdu vit verið sjálvstøðugt land, so høvdu út-lendsku lángev-arnir roynt at fingið sum frægast burtúr, men teir høvdu verið noyddir at á-sanna, at ikki slápt undan lánsemdskipan fyrri yvir-høvur at fáa okkurt av læna peninginum aftur. Slíkar endurskipanir fara fram aftur og aftur í so at siga øllum menningarlondum, men vit, ið eru í ríkisfelagsskapi við Danmørk skulu gjalda hvørt klóvið oyrta aftur, so má tað

aðramáta røkka ella stækka. Soleiðis sær tað, ið hvussu er, út í skrivandi stund.

Høvdu vit harafturímóti farið av knarvanum, so høvdu út-lendsku lánveitar-arnir firtir farið til donsku ríkisstjórnina og sagt, at teir kendu ikki føroyska bank-an, ið teir veittu lánini, og teir kendu heldur ikki fyrir-tøkuna, ið fekk peningin, men lánveitararnir trúðu sjálvandi, at bankarnir vóru gjaldførir, ja, ein teirra var enná útbanki hjá pen-ingasterka Danska Banka. Teir høvdu sjálvandi spurt, um einki bankafírlit er, og sannleikin er jú tann, at danska bankafírlitið stendur sum veðhavi fyrri gjaldføri bankanna, og aftan fyrri bankafírlitið stendur danska ríkisstjórnin og Tjóðbankin. Trúvirðið hjá danska bankafírlitinum og donsku ríkisstjórnini hevði ikki verið stórt í út-lendskum figgjarstovnum, um tað kom til skarpsker-ingar, og einki varð gjørt.

Fiskaloysi og p/f Fiskavirking

Eg skal gera stutt av her, tí eg havi litið skil fyrri fiski og fiskiskapi, men fólk, ið hava skil fyrri hesum siga, at smáu kvoturnar fara at hava við sær, at kanska 30% til 40% av fiskinum, ið fingin verður, fer at verða blakaður út-aftur, tí hann stendur ikki mál, og fiskimenninir skulu og mugu hava líkinda úr-tøku, teir skulu jú liva, og so ræður sjálvandi um, at fisk-urin, ið verður fluttur til lands, stendur mál. Tað at 30% til 40% av fiskinum verður út-afturblakaður fer so at hava við sær, at fiska-stovnarnir ikki fara at mennast í bræði. Nógvir fiski-menn halda eisini, at tað er púra burturvið at halda, at fiskastovnarnir fara at mennast, sjálvt um vit hava friðað øki, so leingi vit hava so nógvur trolarar.

Eitt av teim fáu flaka-virkjunum, ið figgjargla stendur upp og niður í dag, er Kósavirkið í Klaksvík, og tað er ikki limur í p/f Fiska-virking. Er tað ikki lógið?

Vit fara helst at ásanna, at henda danska loysnin fer ikki at bjarga búskapi okk-ara. Tá ið ein tíð er frá líðin, fer kanska sjálvst Richard Mikkelsen at skilja, at stalinskur planbúskapur dugir ikki. Hava vit føroyingar rent okkum fastar í fiskivinnupolitikki okkara, so ivist eg onga løtu í, at p/f Fiskavirking soleiðis sum hon er í dag, eisini fer at renna seg fasta, um hon ikki longu hevur gjørt tað.

Tað sigst, at 20 tonsa tungir lastbilar fara til dømis úr Havn norður til Eiðis og aðrar staðir eftir ávísnum fiskasløgum. Dagin eftir koma teir aftur við til dømis 17,3 kilo av fiski. Loysir

slíkt seg? Er hetta rætt?

Tað sigst eisini, at flutningsbondini á flakavirkjun-um í heilum verða steðgað, tí knappliga liggur ein fisk-ur so fittur og andbráður har, sum eftir hegnisligu og væl virkandi reglunum hjá p/f Fiskavirking átti at verið hagreiðdur á øðrum fiska-virki. Er hetta rætt?

Pokerspæl

Fyrra umfar vunnu vit so dyggiliga, vit dugdu óføra væl at søpla lænta peningin burtur, men hvussu var við seinna umfari, dugdu vit eins væl at samráðast við lángevamar, nú tá ið neyðin stendur í durunum? Mannt bendir tíverri á, at vit annaðhvørt einki skiltu ella vóru alt ov máttveikir í sam-ráðingunum. Danska ríkis-stjórnin spældi helst poker undir samráðingunum, og teir vunnu so dyggiliga. Føroyingarnir í samráð-ingarnevndini tordu ikki at pjappa, men góvu skarvin yvir. Úrslitið er, at flestu veitast arbeidsleysur ó-loyst. Tey mál, ið so ella so hava fingið loysn, eru flest-allir vinnulvismenn og flestøll fakfelagsfólk ó-nøgd við.

Kommunurnar eru eins illa fyrri nú, og tær vóru fyrri kreppuna, og øll duga at síggja, hvat hesin skuldar-kleppur ber í sær fyrri tær og fyrri okkum allí somul. Summar kommunur eiga so dánt fyrri fastar lönir, hita og ljós, og tað er tað. Aðrar kommunur eru uppaftur verri fyrri. Fert tú út á bygd í dag, so er tað syrgilig sjón, ið tær møtir. Har er stein-deytt og óskukalt, kolsvarta hungur ræður, einki at takast við, einki virksemi, einki nakað. Hevði stóðan verið nógv verri, um vit spældu hasard og fóru í gjaldtrot, land, kommunur,

bankar og húsaáðanar? Alt er kortini farið fyrri fok og feigð.

Í 1994 skal javnvág fáast á lógtingsins figgjarglóg, tóat tað kostar lív og lund, og um trý ella fyra ár skulu vit byrja at gjalda lánini aft-ur. Tað fer at hava við sær, at hópur av fólk í fóstum størvum fara at vera upp-søgd. Hvat fer tað at týða fyrri figgjarglótlanina hjá kommununum fyrri ikki at tala um Havnar Kommunu? Fólkaflýtingin úr Føroyum er bara so smátt byrjað.

Tá ið Ingeborg Winther, Jákup Danielsen og Óli Jacobsen fyrri stuttum í skrivi til danska fólkatíngið (donsku ríkisstjórnina?) royndu at lýsa syndarligu støðuna í Føroyum í dag sæð við lóntakaraeygum og eygum teirra arbeidsleysu, hevur ein hug at spyrja, halda tit veruliga, góðu fólk, at danska stjórnin ikki fullvæl veit, hvussu stóðan er í Føroyum?

Fólkaflýtingin úr Føroyum

Tá ið danska sosialmála-ráðið ráddi av, at arbeids-leysir føroyingar kundu fáa arbeidsloysisstuðul, um teir fluttu til Danmarkar, var hetta sjálvandi at skilja sum góð hjálp hjá føroyingum, ið vóru komnir í trongstøðu í ólukkumáta, hjá føroy-ingum, ið ikki vistu sær síni livandi ráð, men samstundis var við hesum tilboði givið grønt ljós fyrri einari av størstu fólkaflýtingunum í heimssøguni. Vit skulu eisini gera okkum púra greitt, at tað er ikki tað vánaligara fólkið, ið fer.

Tá ið vit vita, at stívliga 10% av øllum dønnum eru arbeidsleysir, so er tað greitt, at nógvir føroyingar fara niður til framhaldandi arbeidsloysi. Teir sleppa at

ana, gamanf, og tað er sjálv-andi av alræstará týðningi, men vit kundu spurt okkum sjálvi, um tað hóast alt ikki hevði verið frægari, um teir framvegis sluppu at hyggja út yvir Nólsoyarfjørð, Kun-oyargalv ella Vágsvjørð enn at sita arbeidsleysir á fjórðu hædd í lítari íbúð í onkrari uttanbíggjakommunu nær-indis Keymannahavn og har sita og kúra út yvir um-hvørvi, ið er teimum púra fremmant. Vónandi vera tey ikki harumframt happ-að, tí tað, vit í hesum døgum hava lisið í donskum bløð-um, eisini tíverri í seriøsu pressuni, hevur verið ikki sørt ódánligt.

Var tað til dømis treyta-leyst krav frá danskari síðu, at teir føroyingar, ið kundu koma undir reglurnar fyrri danskan arbeidsloysisstuð-ul skuldu og máttu fara til Danmarkar, ella var tað ikki so frægt, at føroysku sam-ráðingarmenninir spurdu, um heimild ikki kundi fáast, soleiðis at stuðul kundi veitast arbeidsleysurum føroy-ingum, sjálvt um teir vóru verandi heima? Tað er lítið at ivast í, at nógvir framfýsnir føroyingar høvdu farið til Danmarkar kortini í teirri vón, at teir fóru at fáa okkurt arbeiði, men tað er ivaleyst, at hjá mongum føroyingum er tað sárt at vera noyddir at fara av landinum at liva av ar-beidsloysisstuðli. Hesi fólk hava ongantíð á ævini hugs-að sær, at tann dagur skuldi koma, at tey vóru noydd at flýggja úr Føroyum. Tey hava satt at siga einki val, teir ráðandi kokra tey burtur. Ikki hava tey tað heldur uppiborið. Orsøkin? Okkara ráðandi menn hava søplað framtíð okkara burt-ur.

Tjóðskaparliga er hetta eisini sorgarleikur, tí børn

Fert tú út á bygd í dag, so er tað syrgilig sjón, ið tær møtir. Har er steindeytt og óskukalt, kolsvarta hungur ræður, einki at takast við, einki virksemi, einki nakað

teirra, ið eru noydd at rýma, koma kanska ongantíð at kenna seg rættliga sum føroy-ingar, um tey um fimm, tiggju ella fimtan ár koma aftur, tá ið tey øll menningarar síni hava havt fastan bústað í øðrum landi við aðrari mentan og øðrum máli.

Spurningurin er sjálvandi eisini, um tað hevði kostað danska ríkiskassanum meira, at latið teir føroy-ingar, ið heldur vildu vera í Føroyum, verið verandi her. Farið bara í handlarnar og kannið eftir, hvørjar vørur, har verða seldar, tær eru óneyðugt at siga - flestallar danskar. Føroyingar, sum í túsundatali fara niður, skulu eisini búgva onkustaðni. Trýstið á danska húsa-marknaðin veksur eisini av hesi innrás.

Búskaparfrøðingar meta vanliga, at tá ið land er fyrri ógvísligum búskaparligum hóttafalli, gongur alt virksemi spakuligari og sjálv-andi á lægri støði, men tó ikki á so lágu støði, sum var, áðrenn tær góðu tíðir-nar tóku seg upp, men eg stúri fyrri, at vit í fyrstu syftu enda aftur í 50'árunum, og tað verður ikki gamansleik-ur, um so verður.

Stóðan í Danmørk

Sjálvur hveppi og meg við at trúgva, at tað, ið eg oman-fyrri havi illgitt um, er allur sannleikin. Danir eru eisini har kroystrir búskaparliga, og tað er ikki bara at siga tað

Framhald á síðu 15

